

Маргарита Младенова (София, България)

„ГРАНИЦИ И КУЛТУРА“

От първи до четвърти юни 1995 г. в Пловдив се проведеха шестите четения на Обществото за изучаване на славянската старина на тема „Граници и култура“. По традиция темата бе определена от членовете на обществото така, че да има допирни точки с основните области на заниманията на максимален брой от тях. По този начин тя още веднъж потвърди интердисциплинарния характер на техните интереси, проявен ако не пряко в конкретните им изследвания, то най-малко на равнище интерес към останалите доклади и на равнище дискусии. Това даде възможност в неповторимата атмосфера на Стария град в Пловдив да бъдат разгледани и анализирани поновому редица традиционни за науката проблеми, както и да се представят съвсем нови проблеми и виждания от по-близката и по-далечната история на славяните, а и аспекти на съвременната действителност, свързани със славянската старина.

На проблематиката за жените светници, която традиционно присъства в проучванията на членовете на Обществото, бяха посветени докладите на Елена Коцева „Св. Богородица и светиците според житията на патриарх Евтимий“ и на Нина Гагова „Към проблема за женската святост“. Голямата тема за присъствието на Библията в славянската книжнина отново беше анализирана в четенията с работите на Димитринка Димитрова „Мотивът за човешката жертва в Стария завет, апокрифите и фолклора“, на Тания Иванова „Библейските цитати и реминисценции в ръкописната традиция на О ПНСМЄНЄХЪ“ и на Вазкен Налбантян „Двата аспекта на граничното (Бележки върху някои библейски текстове)“. Към най-стария етап от съ-

ществуването на славянската книжнина бяха насочени изследванията на Дилиана Атанасова „Грешките на старобългарските книжовници – мост към глаголическата традиция в старобългарската култура“, на Грета Прашанова „Бележки върху Черковното сказание от Константин Преславски“, на Цанко Цанев „Епископ Константин“ и на Маргарита Младенова „Представите за границите на Кирило-Методиевото дело, отразени във второто старопечатно издание на чешкия Пасионал“.

По-късните периоди от развитието на средновековната култура бяха представени с по-разнообразни по тематика доклади: Светлана Петкова – „Парадоксът „мълчание–слово“ при исихастите“; Елка Ячева – „Цифрата 1 в старославянския език и нейното отражение в съвременните славянски езици“; Анна-Мария Тотоманова – „За някои особености в лексиката на Константин Костенечки“; Валентин Гешев – „Една грешка при определяне на езиковите граници в културно еднородна среда“; Мария Шнитер – „За границата между театър и позорище (още веднъж по проблема „български средновековен театър“)“; Сия Карагеоргиева – „Бдинската епархия през XIV в.“

Голям беше броят на участниците, които разглеждаха аспекти на фолклорната славянска култура от древността до днес на базата както на материал от книжовните паметници, така и въз основа на съвременни теренни проучвания: Ренета Александрова – „Почитането на богинята Лада при славяните като реликт на култа към Богинята Майка“; Албена Георгиева – „Краят на света или краят на историята“; Ивета Тодорова – „Границите в митологията на „богоизбрания народ““; Ва-

ня Матеева – „Сакрално и гранично във фолклорната култура на изповядващите исляма в България“; Миглена Иванова – „На границата между „някога“ и „сега“; Магдалена Елчинова – „Стратегиите на културата и хоризонтите на вярата“; Катя Михайлова – „Просякът-певец“ като „граничен“ персонаж във фолклорната култура на славяните“; Росен Малчев – „За границите на мълчанието в българската фолклорна култура“; Константин Рангочев – „Текст. Контекст. Хипертекст“.

На особено голям интерес се радваха докладите, посветени на славянските ръкописи и на свързаните с тях текстологически въпроси. Много информативен и богат на идеи за всички участници бе докладът на Климентина Иванова „Славянските ръкописи между Атон и Йерусалим“, който представи слабо известни и трудно достъпни за нас книжовни паметници. Не по-малко интересни, макар и посветени на по един текст бяха докладите на Елена Узунова „Едно виждане за границата и съвместяването на две култури в ръкописната книга“, на Веселин Панай-

тов „Авторството на Тълковната палея“ и на Цветана Ралева „Пшемисълският препис на Симеоновия сборник – проблеми на текстологията и правописа“.

Теоретични въпроси на средновековната книжовност бяха поставени в работите на Зарко Ждраков „Творческата ограниченост (към проблема за анонимността на православния книжовник)“ и на Николай Ненов „Границите на жанра“. На прехода на мотиви от средновековната към съвременната литература бе посветен докладът на Светлана Монтеро „Боян Магът и Боян Царят в „Книга за царете“ на Н. Райнов“.

По докладите имаше оживени разисквания, които често се пренасяха и извън залата на читалище „Възраждане“, където протичаха заседанията. За мнозина от участниците те станаха и импулс за по-нататъшна работа.

След последните доклади бе проведена и организационна сбирка на Обществото за изучаване на славянската старина, с която приключи работата на неговите шести четения.